

نمونه هایی از مهم ترین مداخله های درمانی، توانبخشی و آموزشی کودکان مبتلا به اختلال های طیف اوتیسم

ABA (مداخله تحلیل رفتار کاربردی):

از دهه 1980 میلادی تاکنون، محققان گزارش های گوناگونی را از تأثیر برنامه های مداخله ای رفتاری در درمان کودکان درخودمانده گزارش کرده اند که این نتایج شامل افزایش سطح تحولی کودک، بدست آوردن نمرات برتر هوشی، تحول رفتارهای اجتماعی و مهارت های ارتباطی و نیز کاهش رفتارهای درخودمانده بوده است. مبنا و اساس همه این برنامه ها که تحت عنوان ABA یا لوواس تراپی بوده، مبتنی بر نظریات رفتارگرایی، کاربرد اصول یادگیری، شرطی شدن و استفاده از روشهای افزایش، کاهش و یا حذف رفتارها است. از مجموع برنامه های مختلف رفتاری، طرح ABA که بخشی از برنامه های آموزشی لوواس را نیز تشکیل می دهد، ارائه می شود. هدف برنامه ABA این است که رفتارهای مهم اجتماعی را به میزان قابل توجهی بهبود بخشد. آموزش و ایجاد مهارت های جدید در زمینه ارتباط و زبان، رفتارهای اجتماعی، رفتارهای مراقبت از خود، بهبود مسائل تحصیلی - آموزشی، نگهداری و حفظ رفتار مطلوب در کودک، افزایش رفتارهای مطلوب، تعمیم رفتار مطلوب و یاد گرفته شده به سایر موقعیت ها و شرایط مشابه، کاهش و یا حذف رفتارهای نامطلوب مانند ایجاد قشقرق، آسیب به خود، رفتارهای وسواس جبری و نظیر آنها از جمله اهداف کاربردی استفاده از ABA در کودکان درخودمانده است. روش ABA یا مداخله درمانی با استفاده از تحلیل رفتار کاربردی، بر اساس ارزیابی دقیق کودک، تهیه برنامه آموزشی ویژه و کار فشرده تر نفر به نفر توسط مربیان آموزش دیده و با استفاده از روش شرطی سازی کنشی با بیشترین ساعت کار ممکن در هفته (30 تا 40 ساعت) 1391 انجام می گیرد. ABA با روش "لوواس" توسط دکتر "لوواس" آغاز گردید و بعدها به مداخلات جامع اولیه رفتاری برای افراد درخودمانده و سایر شرایط مرتبط با آن تغییر کرد. برنامه متکی بر خانه این روش، شامل بیش از 40 ساعت درمان همه جانبه و جامع در هفته است. در طی روز، برنامه ای بین 6 تا 8 ساعت بطور انفرادی میان درمانگر و فرد مبتلا انجام می شود. این برنامه بین 5 تا 7 روز در هفته است. اغلب 2 سال و یا بیشتر طول می کشد. هر جلسه درمانی بین 2 الی 3 ساعت است و در بین آن نیز، لحظاتی برای توقف و استراحت در نظر گرفته می شود. جامع و همه جانبه بودن به این معنی است که افراد شرکت کننده در برنامه، همگی باید برنامه آموزش واحدی را گذرانده باشند و آمادگی حضور در یک برنامه مداخله ای تمام وقت را داشته باشند. نکته مهم این است که شرکت اعضای خانواده به ویژه والدین در برنامه ABA حائز اهمیت بوده و از عناصر مهم این برنامه محسوب می گردد.

روش داستان های اجتماعی

داستان های اجتماعی، به منظور آموزش مهارت های اجتماعی برای کودکان درخودمانده به کار می رود. داستان های اجتماعی، یک نمونه توصیفی از موقعیت اجتماعی روزانه است که از دیدگاه کودک نوشته شده و می تواند در موقعیت های مختلف استفاده گردد. پژوهش های مختلف، اثربخشی داستان های اجتماعی را در کاهش مشکلات رفتاری و افزایش مهارت های اجتماعی کودکان درخودمانده نشان می دهند. روست و اسمیت طی مقاله ای عنوان کردند که داستان های اجتماعی بطور گسترده ای برای مشکلات رفتاری کودکان درخودمانده به کار می رود. ولانو و استل نیز در مطالعه ای تحت عنوان "تأثیر داستان های اجتماعی بر مشارکت اجتماعی کودکان درخودمانده" نشان دادند که استفاده از داستان های اجتماعی می تواند در افزایش طول مدت مشارکت اجتماعی و مهارت های خاص اجتماعی مؤثر باشد. از طریق این داستان ها، به کودک آموزش داده می شود که چگونه احساسات، منظور و برنامه های دیگران را درک کند. در این روش، یک داستان بر اساس موقعیت و شرایط خاص و با اطلاعات فراوان تهیه شده است که به کودک از طریق گوش کردن به آن کمک می شود تا بفهمد چه جواب و یا عکس العمل مناسبی را باید از خود نشان دهد. این داستان ها معمولاً از سه جزء اصلی تشکیل می شوند:

1. اطلاعاتی در مورد افراد و شخصیت های داستان، مکان و اجزاء آن
2. احساسات و افکار افراد داستان
3. جواب ها و عکس العمل های مناسبی که باید وجود داشته باشند. داستان ها باید بر اساس نیاز کودک برای او خوانده شوند و حتما باید از قول اول شخص مفرد و در زمان حاضر باشد. این داستان ها در صورت همراهی با تصاویر و موسیقی می توانند، تأثیر بیشتری داشته باشند.

منبع:

فصلنامه اطلاع رسانی آموزشی پژوهشی 1395 سال دهم. شماره های سی و نه و چهل. پاییز و زمستان